

ปีที่ 31 ฉบับ 10750 วันอังคารที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 หน้า 23

ห้องสมุดปรับให้เท่าทันกระแสโลก

กรุงเทพธุรกิจ ● การบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นแหล่งความรู้สำคัญและน่าเชื่อถือของโลกเอาไว้ให้ได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปพฤติกรรม วิถีคิด และการแสวงหาข้อมูลความรู้และการเข้าถึงสารสนเทศที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิงในทุกวันนี้

แล้วห้องสมุดยุคใหม่ต้องทำอะไรเรียนรู้ไปกับแนวทางการปรับตัวจาก 3 วิทยาการที่พิสูจน์ให้เห็นว่า “ห้องสมุด” อยู่ยังอยู่ได้เพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

การจัดประชุมวิชาการประจำปี TK Forum 2018 เน้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์สร้างสรรค์ เพื่อระดมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดสมัยใหม่ ให้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ภายใต้หัวข้อ “Creating Better Libraries: The Unfinished Knowledge”

ศาสตราจารย์วุฒิคุณ สตีฟ โอคอนเนอร์ จากมหาวิทยาลัยชาร์ลส์สจวร์ต ประเทศออสเตรเลีย และบรรณารักษารวารสารออนไลน์ Library Management กล่าวว่า ปัจจุบันมีการลงทุนและใช้งานทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์อย่างมหาศาล โดยแหล่งข้อมูลที่สำคัญเป็นอันดับสองสำหรับชาวอเมริกันที่ต้องการค้นคว้าคือสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ บทบาทบรรณารักษารวันนี้ไม่ใช่การค้นคว้า แต่โปรแกรมค้นหา เป็นจุดเริ่มต้นซึ่งผู้คนเลือกให้ความสำคัญมากกว่า

การดำเนินงานของห้องสมุดในปัจจุบัน จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงฐานรากสองประการ ประการแรกคือผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงเนื้อหาส่วนใหญ่ของห้องสมุดในรูปแบบดิจิทัล ประการที่สองคือห้องสมุดไม่ได้เป็นเจ้าของเนื้อหา

โมเดลธุรกิจเดิมของห้องสมุดจึงเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป เพราะได้ถูกแทรกแซง ‘ดิจิทัล’ อย่างสมบูรณ์ ผู้ใช้บริการของเราเองก็ได้รับผลกระทบจาก Digital Disruption ในทุกด้าน ทุกคนมีสมาร์ตโฟนซึ่งส่วนใหญ่ถูกใช้เพื่อการเข้าถึงสื่อสังคม การค้นคว่าบนอินเทอร์เน็ต

บทบาทของบรรณารักษ์และวิชาชีพ ห้องสมุดจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะและแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ๆ โดยก้าวผ่านจากบทบาท

ผู้รักษาหนังสือและวารสาร สืบบทบาทการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศและอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการสร้างเสริมการรู้หนังสือ ด้วยกระบวนการที่สอดคล้องกับพฤติกรรมคนในยุคปัจจุบัน

รอล์ฟ เฮเพิล ผู้อำนวยการงานบริการประชาชนและห้องสมุดแห่งเมืองอาร์ฮุส ประเทศเดนมาร์ก กล่าวถึงความสำเร็จของห้องสมุด Dokk1 ห้องสมุดหลักแห่งใหม่ของเมืองอาร์ฮุส เปิดให้บริการมาตั้งแต่ปี 2015 มียอดจำนวนผู้ใช้บริการ 1.3 ล้านคนต่อปี โดยเมืองอาร์ฮุสมีประชากรเพียง 3.3 แสนคน นอกจากนี้ยังมีบริการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียที่ติดแฮชแท็ก #dokk1 เป็นจำนวนมาก

dokk1 ถือเป็นมาตรฐานใหม่สำหรับห้องสมุดประชาชนที่สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่การตัดสินใจสร้างห้องสมุด มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการวิสัยทัศน์” เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ให้กับ

ห้องสมุดแห่งใหม่ ประกอบด้วยบุคคลที่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งด้านสถาปัตยกรรม ห้องสมุด เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลวัตด้านวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นคณะที่ปรึกษาให้กับผู้อำนวยการห้องสมุด และเป็นแกนนำในการพัฒนาเอกสารแสดงวิสัยทัศน์ฉบับแรกสำหรับห้องสมุดแห่งใหม่

รวมทั้งใช้กลยุทธ์หลากหลายเพื่อดึงดูดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ใช้บริการให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแนวคิดและแผนการดำเนินงาน

ในภาพใหญ่ของประเทศ เดนมาร์กยังดำเนินการอย่างจริงจัง ด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ว่าด้วยเรื่องห้องสมุดประชาชน โดยกระทรวงวัฒนธรรม กำหนดให้เป็นองค์ประกอบในพื้นที่ส่วนหนึ่งของแบบจำลอง

จัดวางภาค ประกอบด้วยพื้นที่ 4 ประเภท ได้แก่ พื้นที่เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ พื้นที่

เพื่อการเรียนรู้ พื้นที่เพื่อการพบปะสังสรรค์ และพื้นที่เพื่อการแสดงออก ดึงประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น แยกเกอร์สเปซและงานเมกเกอร์เฟร์ ส่วนห้องสมุดมีบทบาทในการพัฒนาโครงการ การแลกเปลี่ยนความคิด และการสร้างเครือข่ายในภาคประชาสังคม

dokk1 ยังได้ร่วมมือกับกลุ่มสตาร์ทอัพ เพื่อโอกาสในการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการ พบปะ Business angels ให้ช่วยเป็นพี่เลี้ยงและให้การสนับสนุน

รวมทั้ง การจัดสรรพื้นที่อย่างเหมาะสม ในฐานะผู้ให้บริการ โดยแต่งพื้นที่ภายในให้สอดคล้องกับทั้งความต้องการพื้นฐานและยุคดิจิทัลของโลกโดยอาคารห้องสมุดในเชิงกายภาพเป็นกลุ่มพื้นที่ที่เนกประสงค์เพื่อให้บริการกับชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม การสร้างความร่วมมือและชุมชน แทนที่จะเป็นสถานที่สำหรับจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งมีรูปแบบจำกัดแบบเดิมๆ เช่น หนังสือ บทความ นิตยสาร ซีดี

แอนดรูว์ แฮร์ริสัน ศาสตราจารย์ปฏิบัติวิชาชีพ มหาวิทยาลัยแห่งเวลส์ ทรีนีตี เซนต์ เดวิด สหราชอาณาจักร กล่าว ปัจจุบันเราจะเห็นว่า มีความร่วมมือกันในรูปแบบเครือข่ายของสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อสร้าง “ชุมชนที่มีการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง” ปรากฏการณ์ดังกล่าวเอื้อต่อ “การสร้างพื้นที่สาธารณะ” จากเดิมที่กิจกรรมอยู่ในอาคารก็เริ่มขยายออกมามีอยู่บริเวณระเบียง สวน และจตุรัสในทางกลับกัน สิ่งที่เคยอยู่นอกอาคารก็จะกลับปรากฏเป็นองค์ประกอบภายในอาคาร เช่น สถานขนาดใหญ่ หรือทางเดินกว้างๆ ที่มีร้านค้าตั้งอยู่

ดังนั้นเมื่ออาณาเขตระหว่างการเรียนรู้ การทำงาน การดำเนินชีวิต และกิจกรรมสันทนาการ กำลังพราวดันลง ก็จะมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ใหม่และพื้นที่ประเภทใหม่เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อสร้างชุมชนที่มีการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง